

Natalie-verkefnið

Leita leiða til að bæta viðnám samfélaga við veðurroskunum

Matis á Austurlandi, í samstarfi við Austurbúi, er meðal 42 mismunandi aðila viðs vegar að frá Evrópu sem þátt taka í stóru, fimm ára og rúmlega tveggja milljarða króna verkefni sem hefur það að markmiði að vinna að nýtri nálgun á náttúrumiðudum aðferðum til að sporna gegn ýmsum þeim neikvæða áhrifum sem loftslagsbreytingar eru þegar farnar að valda og muna að líkíndum stórukast í framtíðinni. Verkefnið kallast NATALIE og verkefnastjóri Matis í því er Anna Berg Samúelsdóttir.

Óvænt að borðinu

Upphaflega var hvorki Matis né nokkur annar aðili á Íslandi valinn til að taka þátt í þessu stóra verkefni sem styrkt er um 2,2 milljarða króna af hálfu Horizon Europe sem heyrir undir Evrópusambandið. En þegar tekið er til að taka þátt gafst óvænt og fyrirvænting, þegar háskólinn í Tromsø í Noregi dró sig út, hófst samtál á milli Matis annars vegar og Austurbúar hins vegar um að sækja um í staðinn og gekk það eftir.

Í grunninn eru það stofnanir í átta löndum sem vinna að útfærslum og þróun nýrrar nálgunar á náttúrumiðudum aðferðum í baráttunni við stauknað hettur vegna veður-raskana af völdum loftslagsbreytinga. Það kemur svo í hlut enn fleiri aðila frá fimm löndum til að sannreyna þær nýju útfærslur sem á borð koma. Ísland, eða stór hluti Austurlands í þessu tilfalli, verður.

„Þetta er merkilegt að mörgu leyti en kannski ekki sist vegna þess að þetta er í fyrsta skipti sem unnið er sérstaklega með náttúrumiðaðar lausnir sem verkefni á Íslandi. Enginn á Íslandi hefur unnið verkefni sem er einskoðað við náttúrumiðaðar lausnir. Það er auðvitað fjöldi verkefni sem unnið er að í landinu sem hafa ýmsa snertileiki við slíkar lausnir en þetta tímamót séu eingöngu tilíð til slíkra lausna.“

Hvað er náttúrutengd lausn?

„Þetta snýst um að vinna með náttúruleg svæði. Við getum tekið sem dæmi að vegna loftslagsbreytinga og veðuraskana þeirra vegna þá verða áhrif á borð við úfgaringsingar sem geta valdið skriðum. Aurskríðuhætta tengist svo einnig háskandi hitastigi og hættu á þjöðun sífera. Í slíku tilfalli með náttúrulegar lausnir er spurningin hvað getum við gert til þess að sporna við því að aurskríður

Aurskríður verða vanandi vandaná með veðurriðkunum í framtíðinni. Ólla skipir hvernig viðhöf til þess verða á breytingum stað og til þess þarf að sjá höldunarmáttina með góðum fyrirvæni. Mynd: GG

fari af stað. Ef við getum það ekki hvernig getum við þá í besta falli minnka áhrif slíkra skriða og ef það er ólíklegt hvernig getum við þá greint umfang hættunnar og aukid viðnámsþol samfélagsins. Viðnámsþolið er til að mynda að vera meðvitað um hættuna og þá verður allt skipulag eða viðhöf með þeim hætti á viðkomandi svæði og til að mynda ekki verid að skipuleggja byggð á vafasömum svæðum.“

Tölvumódel reiknar áhrif á breiðum grunni

„Allt þetta þarf að vinnast með Veðurstofunni sem býr yfir miklum fjölda gagna sem nýttast vel. Við erum líka með sérfræðinga inn- og erlendis sem hafa útbúið sérstakt módel sem sýnir til að mynda heildaráhrif aurskríða. Þó að vegur rofni eða vatnslagnir fari í sundur er engin bráð hættu fyrir íbúa en áhrifin á samfélagi geta verið umtalsverð á skömnum tíma. Skólar þurfa að loka, matarflutningar verða flökna og lengri og þar fram eftir götunum. Módelið reiknar líka hugsanleg fjárhagsáhrif í viðs samhengi því þó laga megi veg á skömnum tíma tekur kannski vikur að lagfæra vatnslagnir og fyrir allt slíkt þarf auðvitað að greiða. Með öðrum orðum þá tekur þessi vinna ekki bara til náttúrulegra þátta eins og hvort það eigi að planta trjánn eða ekki á tilteflu svæði heldur nær miklu víðari skírskotun

til margra þátta sem skriður hafa áhrif á með einhverju móti.“

Bætt viðnámsþol allra sem að koma

Rannsókn sem þessi mun nýttast fjölmögum aðilum þegar þar að kemur enda ekki lítill virði að geta gengið að viðtaknum gögnum á einum og sama staðnum. Anna segir að þeir sem njóti mest séu sveitarfélögin á viðkomandi svæði, í þessu tilfalli Fjarðabyggð og Múlaþing enda sé megináhersla Matis vegna þessa á Reyðarfjörð annars vegar og Seyðisfjörð hins vegar.

„Þetta gagnast líka sjávarútvegsfyrirtækjum okkar, fiskeldisfyrirtækjum og nánast öllum öðrum fyrirtækjum sem eiga eitthvað mikið undir ef áhrif vegna veðuraskana magnast mikið umfram það sem nú er þegar að cigu sér stað. Aðrir sem geta sannarlega nýtt gögn Natalie eru svo aðilar á borð við Veðurstofuna, Náttúrustofa Austurlands sem eru aðilar sem geta gefið okkur sem í verkefniinu eru svo mikið til baka.“ segir Anna Berg.

AE

Anna Berg Samúelsdóttir, til hægri, býtur verkefnið hollendis fyrir hlið Matis. Hvað vege engin safu geta tekið á mikiðvegi þessara vinnu þegar fram líða stundir. Mynd: Alend